

Хоча, відповідно до п. 4 ч. 3 ст. 17 КАС України юрисдикція адміністративних судів не поширюється на публічно-правові справи «щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції». Втім, вирішуючи спір щодо конституційності аналогічного положення абзацу п'ятого статті 248-3 ЦПК України, Конституційний Суд України у Рішенні від 23. 05. 2001 р. № 6-рп/2001 допустив можливість вирішення подібних спорів у судовому порядку: «У разі виникнення спору щодо порушення об'єднаннями громадян, їх посадовими і службовими особами прав і свобод громадянина останній має право на підставі статті 55 Конституції України звернутись за їх захистом до суду. Визначення належності питань до внутріорганізаційної діяльності або виключної компетенції об'єднання громадян **у кожному конкретному випадку вирішує суд в разі оскарження громадянином актів і дій таких об'єднань** (виділення наше – Л. Л.)» (абз. 3 підпункту 4.3 пункту 4 мотивувальної частини).

Розглянута нами проблема хоч і є важливою, однак не єдиною серед цілої низки проблем функціонування адміністративного судочинства, вирішення яких пов'язано із конституціоналізацією адміністративного процесуального права. Це і проблема процесуальних строків, предметної і територіальної підсудності адміністративних справ, гарантій апеляційного та касаційного оскарження тощо.

О. Ю. Лялюк,

доцент кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат юри-
дичних наук

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ В УКРАЇНІ

У нормотворчій практиці роботи органів державної влади останнім часом набули поширення внесення проектів, пов'язаних з проведенням державно-правових експериментів. Про це свідчать вже прийняті постанови Кабміну України: «Про проведення у м. Києві експерименту щодо запровадження інноваційної форми влаштування дітей», «Про продовження у 2008 році проведення експерименту з призначення і виплати державної соціальної допомоги за принципом «гроші ходять за дитиною», Закон України «Про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпені, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області», постанови Президії Верховної Ради УРСР «Про проведення в порядку експерименту виборів депутатів Жовтневої районної Ради народних депутатів м. Києва по двомандатних виборчих округах»,

«Про проведення в порядку експерименту виборів депутатів Чорненської сільської Ради народних депутатів Великобурлуцького району Харківської області по виробничих і територіальних виборчих округах», «Про експеримент по реформуванню регіонального управління та місцевого самоврядування на території Одеської області». Крім того, експерименти проводяться й у фінансовій сфері, зокрема, розпорядженням Кабміну України закріплено питання продовження в 2007 р. експерименту щодо справляння запроваджених у 2003 р. окремих місцевих зборів та ін.

Останнім часом в якості законопроекту до Верховної Ради України внесено проект «Про державно-правовий експеримент з реформування адміністративно-територіального устрою міста Калуша та Калуського району Івано-Франківської області». Метою подібних документів часто стають не апробація на практиці відповідних змін, а запровадження правових механізмів для вирішення земельних питань, або проблем, пов'язаних з вирішенням фінансових проблем територіальних громад, їх укрупненням та раціоналізацією управління. З нашого погляду, такий підхід може призвести до значних проблем, оскільки відповідні механізми мають бути єдиними для всіх суб'єктів місцевого самоврядування.

Як бачимо, практика запровадження експериментів оперує їх значними різновидами. У науці й законодавчій практиці існують різні класифікації експериментів, в основі яких лежить територія їх запровадження. За цим критерієм вони поділяються на локальні й регіональні. Перші обмежені територією окремого населеного пункту – села, селища, міста, а також дрібнішими територіями, зокрема, межами функціонування самоорганізації населення тощо. Другі поширюються на ареал, який співпадає з рівнем області (або кількох областей) чи району. Наступним критерієм класифікації є юридична сила правових актів, якими запроваджено експеримент, а саме: законами України, указами й розпорядженнями Президента, постановами Кабінету Міністрів України тощо.

Найсуттєвішою є класифікація експериментів за сферою їх запровадження на економічні, екологічні, соціальні (в тому числі медичні, у сфері житлово-комунального господарства, будівництва), політичні, державно-правові. В Україні існує близько 100 різноманітних правових актів, які запроваджують експерименти в різних галузях.

Державно-правовий експеримент включає низку аспектів щодо реалізації правових приписів на практиці. Застосування такого експерименту не є безмежним і має базуватись на конституційних нормах щодо основних прав, свобод людини і громадянина, за жодних обставин їх не обмежувати.

Звертає на себе увагу і результативність проведених в Україні експериментів. Так, відсутність окремого нормативно-правового акту, який би закріпив порядок їх проведення, середньострокову тривалість, перелік суб'єктів, що мають право їх призначати, обов'язковість прийняття відповідних рішень за результатами

експерименту, стала ключовою перепорою у застосуванні цієї форми. Крім того, практика показує, що результативність залежить і від державної конституційно-правової політики, тому такі експерименти, які не відповідають існуючим політичним реаліям слід припиняти, оскільки в іншому випадку вони є «баластом» для бюджетного фінансування.

У зв'язку з підвищенням рівня результативності запровадження державних владно-правових експериментів пропонуємо прийняти окремий закон, основними структурними елементами якого зазначити:

1. Загальні положення (визначення поняття й видів можливих експериментів, їх ознаки, сфера застосування, правове регулювання, територіальна обмеженість).
2. Суб'єкти призначення експериментів (закріплення вичерпного переліку органів публічної влади, які мають право призначати і припиняти їх проведення, вирішувати питання щодо залучення в цей процес фахівців, науковців; визначення видів правових актів, які приймаються за його результатами).
3. Порядок і строки проведення експерименту.
4. Порядок запровадження одержаних результатів.
5. Відповідальність за порушення порядку проведення експерименту.

На наш погляд, активне запровадження експериментів у практику державного будівництва може стати позитивним кроком у реформуванні сучасної системи влади, дозволить запобігти конфліктам між її різними органами, вирішити деякі проблеми. Перспективними напрямками подальшого дослідження експериментів має стати наукове обґрунтування їх правового регулювання й окреслення реалізації результатів експериментальних даних.

В. Б. Пчелін,

доцент кафедри адміністративного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ЩОДО УЧАСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Задля реалізації права на повноцінний судовий захист у національному законодавстві передбачено право особи під час здійснення судового процесу, в тому числі адміністративного, на користування послугами перекладача. Так, згідно із ч. 1 ст. 68 КАС України перекладачем є особа, яка вільно володіє мовою, якою здійснюється адміністративне судочинство, та іншою мовою, знання якої необхідне для усного або письмового перекладу з однієї мови на іншу, а також особа, яка володіє технікою спілкування з глухими, німими чи глухонімими.